

דני רינגל (שריון) ויהודה קידר (תותחנים) מספרים על מלחמת יום הכיפורים

הקלטה מערב במועדון החברים זמן קצר אחרי מלחמת יום הכיפורים 1973 – (תמלול נירה פנסו 2021)

הנחה גדעון שלח

התחלה חסרה...

דני רינגל: ...נפגעים בכמות רצינית אבל האמת שלא הייתה אפשרות להתקרב למקום כי הם הדליקו בדיוק, בטנקים הם לא הצליחו לפגוע בדיוק אבל הם הביאו ארבע או חמש משאיות של תחמושת שעמדו בקרבה של הכביש והכביש כולו, אתם זוכרים כמו במתלה, שדפקו אותם אז זה היה ככה, שלנו משאיות שלמות כל הציר מלא, משאית דבוקה למשאית. לא היה עניין לפגוע. כשמשאיות התחילו להתפוצץ בכל המקום הזה, זהו, נשארנו שם עד הצהריים. אחרי זה התחילו לארגן פצועים שנפגעו מהפצצת נפלאם שזרקו על הגבעות שמה והביאו אותם לתאג"ד.

מבחינת פינוי אחרי אולי שלושת רבעי שעה התחילו להגיע הליקופטרים, העמיסו את מי שהיה צריך להעמיס והאמת שקשה היה לעשות. קשה היה לפנות כי מה שקרה שאנשים נלכדו ממש בין כלי הרכב. אחרי זה דיברתי עם אנשים אחרים שנפצעו באותה הזדמנות והם אמרו ממש שהם ישנו שמה, כמו שאנחנו ישנו ליד הטנק והצלחנו לקפוץ ובמקרה בנו לא פגעו, אז אנשים ממש ישנו בתוך כלי הרכב וכשהדליקו את כלי הרכב הם נשארו בפנים ולא הייתה שום אפשרות להוציא אותם משם.

זהו, את היום הזה גמרנו שם בסביבה עד שהספיקו לתקן לנו את הרכב, זאת אומרת תיקנו את הטנק ועד שהתאוששו בכלל, כל הסדנאים, עד שהתאוששו מהאבדות שהיו להם שם. אז נגמר הערב הזה, זאת אומרת הגיע אחר הצהריים, ובשלב מסוים נעלם פתאום הטנק-קשר, הוא נפצע קל ופונה. אני לא ידעתי לאן הוא נעלם, חיפשתי אותו שם כל היום. בסוף מצוות אחר לקחתי טנק-קשר אלי לטנק. נוסף לזאת שהגעתי בערב לחניון מחדש, הפלוגה חזרה מהקו, מקו הלחימה. ואני הצטרפתי אליה אז נודע לי שגם המג"ד שהצטרף אלינו (זאת אומרת המג"ד השני נהרג באותו יום מפגיעה ישירה בזלדה שלו) והביאו לנו שוב מג"ד אחר. זו הייתה מהלומה נוספת אבל כמו שנאמר לגבי הנפגעים, שמעת שמות של אנשים שאתה מכיר והם נפלו וזה נכנס באוזן אחת ויצא באוזן שנייה. כאילו שמעת את זה, ידעת שזה קרה אבל לא יחסת לזה חשיבות באותו רגע. לא היה זמן לשבת ולהגיד הוא היה זה וככה, כמו שנהוג להספיד אנשים. גם בגלל הכמות, גם בגלל עייפות, גם כל הלחץ והמתח שהיה שם לא היה זמן להספיד אנשים כל כך. זהו. זה היה היום הרביעי, אחרי שהמג"ד הזה נפל נתנו לנו לפלוגה המינוס הזאת שנשארה, נתנו לנו שלושה ימים מנוחה. אנחנו לא יצאנו עוד בבוקר, ז"א יצאנו בבוקר אבל התפרשנו בקו יותר לאחור כשבשלב הזה נעבור לפעילות אווירית. אז לדוגמא, במקרה של תקיפת מטוסים, עשר דקות אחרי שהם ירדו על החניון הזה הגיעו מטוסים שלנו אבל זה כמובן היה כבר מאוחר מידי. הם הספיקו להימלט חזרה, ולא רק זה, אלא שבדרך חזרה הם עוד הספיקו לפגוע בכמה טנקים שלנו. זו הייתה התקיפה האווירית היחידה שהייתה מוצלחת, שאני ראיתי. אחרי זה היו עוד מספר פגיעות אבל ממש היו שוליות לעומת הפגיעות שגרמו המטוסים האלה שהיו.

אחרי זה התחילה תודעת נ"מ להיות הרבה יותר מוגדרת כשהעבירו בקשר. כל פעם היו אומרים בקשר הגדודי, היו אומרים שעלולה לבוא תקיפת אוויר והגיעו ידיעות הרבה יותר מגובות וזה היה הרבה יותר מאורגן. אם ביום הזה אף אחד לא ידע, הכול היה שאנן וכולם ישנו שמה אז לאחר מכן זה התחיל להיות הרבה יותר מסודר. כל פעם הגיעו הודעות על כוננות אוויר. שצפויה התקפת אוויר של המצרים. וגם אז היו מארגנים כל אחד, אחד היה מתלבש על המקלע, כל אחד היה הולך עם עוזי, וממש, כשאנחנו היינו בקו הראשון בדרך כלל היה יוצא לנו, שהמצרים לא היו תוקפים אותנו פיזית, הם היו תוקפים מטרות הרבה יותר בעומק. ביר גפגפה, מקומות כאלה בריכוזים יותר גדולים, הם לא היו מתייחסים לטנקים בודדים בשטח. בדרך חזרה הם היו יורים עלינו אז אנחנו היינו יורים עליהם וממש היית רואה שהם בורחים מאתנו. כל הפלוגה היינו מרימים קנים ויורים עליהם למעלה והם היו עושים עיקוף ובורחים. מסתלקים משם, לא היו מפגיזים ולא עושים שום דבר. זה היה מבחינת ההשפעה עליהם.

זהו, גמרנו את יום חמישי, שישי, יום שבת בערב התחלנו לנוע לכיוון דרום כאשר הגענו לאזור שמול האגם המר הקטן. אז כבר התחלנו לראות את הסימנים הראשונים לעניין הצליחה. כמו שראיתם, אני

חושב, יש קטע כזה, נסענו כל הלילה, ביום שבת אני חושב נסענו עד שתיים עשרה בלילה נעצרנו באיזשהו מקום על הכביש. ולמחרת המשכנו לכיוון דרום. נסענו הרבה, 4-5 שעות עד שהגענו לאזור הזה,

ש: אבל הצליחה הלכה טוב.

דני רינגל: לא נסענו לאזור הצליחה, נסענו לאזור איפה שכתוב הג'די, קצת יותר למעלה.

ש: והתחלנו לרדת בבלוזה.

דני רינגל: קצת לכיוון צפון. בערך באזור הזה. מרכז האגם המר הגדול. אז התחלנו לראות את הסימנים הראשונים שעומדת להתבצע צליחה, כמו שראיתם בעיתון לפני יומיים את הטנקים שגוררים את הדוברות מהגשרים שפירקו אותם. אז אנחנו ראינו שהם מתחילים לנסוע לכיוון הצליחה. לא ידענו בדיוק איפה תיערך הצליחה אבל ראינו כבר סימנים לזה. התחלנו להרגיש שהיוזמה תעבור לידינו. למרות שבשטח עצמו מבחינת לחימה לא ראינו שהמצרים נשברים או שמפסיקים להילחם. לגבי ידיעות שהגיעו על מצב הקרב, כל פעם היו מביאים לנו ידיעות שהיום השמדנו להם 80 טנקים, השמדנו להם זה, ובשלב הזה כבר התחילו להגיע טרנזיסטורים מהוועד למען החייל וכל הסידורים האלה אז התחלנו להקשיב בצורה מאוד מסודרת לחדשות. אז אם לא היינו יודעים שבגזרה שלנו השמידו 80 טנקים היינו שומעים את זה בערב בחדשות אם כי לא ידענו אם זה בדיוק המספר שהשמידו להם. היה קשה לברר את זה. לגבי הגזרה הדרומית הגיעו ידיעות, יום אחד אמרו גם בקשר שיאנוש בשערי דמשק. זה בכל החדשות הכניסו.

ש: באיזה יום זה היה?

ת: אני לא זוכר בדיוק, אולי ביום ראשון.

ש: יאנוש זה מח"ט 7.

ת: בקיצור הוא היה 40 ק"מ מדמשק ולנו כבר אמרו יאנוש בשערי דמשק. זאת אומרת הייתה הרגשה שכבר גומרים שם בסוריה את העבודה, ז"א אולי מכתרים את דמשק ולא יכנסו אליה בדיוק אבל בקיצור הם יגמרו שם אז יבואו לעזור לנו כי לנו הייתה הרגשה ש

ש: האמת שהיה הרבה יותר גרוע בדמשק.

יהודה קידר: ההערה הזאת נורא מעניינת. גם אני לא זוכר בדיוק את היום. יום שלישי או רביעי. פתאום מודיעים בקשר – כוחותינו חצו את התעלה למערב. בקשר גלוי. זה היה ביום שלישי או רביעי, ז"א מיד אחרי תחילת המלחמה. זה אמנם הרים את המורל ונתן הרגשה טובה מאוד אבל כיום ברור שזה לא אמת.

ש: היה ברור שזה לא אמת?

יהודה קידר: היום ברור שזה לא אמת. שזה לא ככה. אלא אם כן הכוח צנחנים של דני באמת היה קיים אבל אני מבין שלא. כך שאולי זו לחימה פסיכולוגית זה אני לא יודע. גם פה בצפון וגם שם עשו מין תרגיל כזה. מה שכן, לא הייתה לנו שום אינפורמציה על מה שקורה בחזית הדרום. למעשה עד היום. כלומר מה אני מתכוון עד היום, גם אחרי שהייתה הפסקת אש וישבנו שלושה וחצי חודשים ברמה לא בא אף אחד לספר לנו מה היה בדרום. זה רק קטע אחד ברצף הזה של חוסר אינפורמציה שהלך ונמשך למעשה כל התקופה. אפשר להגיד אפילו היום. מדוע? אני לא יודע אבל אנחנו בשלב הזה שעומדים בשערי חושנייה ובבוקר של היום השלישי אנחנו עושים איגוף כלפי צפון דרך סלוקייה הזאת שהזכירו אותה, דרך העצים. תנועה פחות או יותר בשדרה, מובטחת אמנם, אבל בלי ירי. אנחנו חוצים ועולים על כביש הנפט בערך שני קילומטרים צפונית לצומת. שם אנחנו פוגשים את שרידי החטיבה שלחמה שם. לחמה בסורים בזמן שהם פראו. טנקים שרופים ומטוסים שלנו על הציר, שופל ומחפרון, ציוד, למעשה עדות חיה ראשונה למה שהיה שם לכוח שלנו. חצינו את הכביש, פנינו חזרה דרומה-מזרחה לכיוון הצומת חושנייה –יהודיה. מהצומת התקדמנו קצת מזרחה כך שעמדנו מול חושנייה והשטח הוא שטוח מאוד אבל עם גבעות מאוד מתונות. כלומר גלי אבנים, ושם נעמדנו. והיה למעשה מזרחה מאתנו הייתה חושנייה וצפון מזרחה היה מין דייק כזה שבו היו 8-10 טנקים סורים ומעבר להם צפונה עוד טנקים. וכל פעם חזר העניין שלא ידענו אם הם פעילים או לא. כל הזמן

נחתו בסביבה שלנו פגזים ולא ידענו מאיפה הם בדיוק באים. שם הנחתתי די הרבה ארטילריה ואח"כ גם על חושניה מספר פעמים. למעשה סביב עשר היה די שקט וכבר חשבנו שהעסק נרגע. לא היינו מיועדים להיכנס לתוך חושניה ולמעשה גם לא נכנסנו בסופו של דבר כי חיכו לכוחות מצפון ומדרום שיסגרו את חושניה מאחור. אנחנו רק שימשנו מין בלימה כזאת שהסורים לא יוכלו לפרוץ מערבה מחדש. מה ששכחתי לספר איך התגברו על העשרה טנקים שהיו מדרום לכביש. זה היה בערב של היום הקודם. לקראת דמדומים, בסביבות ארבע וחצי. העמידו שני טנקים על הכביש ששימשו רתק וארבעה טנקים עשו ובזמן הזה מין איגוף ממזרח ובאו אליהם מול השמש. העסק הזה פעל יוצא מן הכלל, תוך חמש דקות הדליקו שמונה טנקים מתוך האחד עשר. הייתה רק תקלה שאחד הטנקים שעמד ברתק פגע בטנק שלנו ושלושה מתוך ארבעת אנשי הצוות נהרגו. אריאלי לקח אתו את הנהג והבחור השתולל בצורה בלתי רגילה. זה מובן, אבל דברים כאלה קורים, זו לא הפעם היחידה ובוודאי לא פעם אחרונה שזה קורה. הראות הייתה מאוד לקויה. החבר'ה שלנו באו מול השמש וכנראה שאלה ברתק לא ראו כל כך טוב. בעיות הראות זו בעיה קשה מאוד. המשקפות שלנו טובות לטווח של שלושה קילומטר בקושי, זה טווח שטנק יורה. בתנאים של ראות לקויה זה לא שווה הרבה.

דבר מעניין אחד שצריך להוסיף, שעלינו על כביש הנפט. באנו מסלוקיה על כביש הנפט והתחלנו לנסוע דרומה ומפקד הטנק קדימה ואני ככה ליתר בטחון מסתובב אחורה ומסתכל אחורה, פתאום אני רואה מאחורינו על כביש הנפט מתקדם רכב סורי מולנו. אני עד היום לא יודע איזה רכב זה היה, כנראה מין נגמש כזה עם קבינה שטוחה כזאת. אני צעקתי למפקד הצוות שיסתכל והוא עשה צידוד מהיר והרביץ פגז, כמובן פספס כדרכו אבל הבחור שם מהר ברח והסתלק. רק לתאר שאנחנו בעצם סגרנו אותם ואלה שעוד נשאר רובם כבר נטשו באותו היום לפחות. אנחנו סגרנו מצד חושניה, מצד נפח זה היה סגור ממילא כי הם אמנם נלחמו על נפח אבל לא הצליחו להבקיע שם. כך שההוא חיפש לו מוצא כנראה מאיפה לצאת מהכביש הזה ולא הצליח. בערך בצהריים הגיע משה בריל שהוא היה הסגן של דן לנר, סגן מפקד האוגדה ולקח את הפיקוד על החטיבה. כבר סיפרתי שלמעשה כל מפקדת החטיבה הזאת יצאה מכלל פעולה. המחט אחרי זה חזר, כעבור חמישה ימים. אבל באותו זמן הוא עוד היה פצוע. והוא לקח את הפיקוד על החטיבה. הייתה מחשבה שלו לקראת ערב להסתער על חושניה וכמו שאנחנו מתחילים להתקדם וכבר חשבנו שחושניה מחוסלת, ירו שמה ממש אלפי פגזי ארטילריה פנימה, אז אנחנו מתחילים לעלות לרכסים פתאום מתחילים לחטוף עוד פעם. אז מהר ירדנו חזרה ונשארנו בחניון מול חושניה. זה ביום השלישי, ביום הרביעי בבוקר, השכמה ומודיעים לנו שאנחנו עוזבים את הפרויקט הזה ועולים צפונה. חושניה בסדר כי מישהו לוקח אותה.

אז עלינו לאורך ציר הנפט ועוד פעם ראינו את כל הטנקים שלנו הפגועים.

ש: היה בשלב הזה משהו שבערב מתכנסים מוציאים מפה תכנית אופרטיבית איגופים של כוחות שלהם עם ידיעות מודיעין?

ת: שום דבר. הכול בוצע בקשר, במידה והיה בכלל איזשהו יעד מוגדר. אני מטיל ספק בזה, אולי בדרג של האוגדה היה. לגבי הדרג שלנו, ואני הייתי על הרשת החטיבתית בכל זאת. הרשת הגדודית. ושום דבר. הייתה הוראה לנוע. אריאלי אומר נעים ונעים. וככה זה הלך. הייתה קבוצת פקודות יחידה בתנועת הפריצה והיא הייתה נאמר, מגוחכת. זה מילה יפה. אני אולי אזכיר אותה. עלינו צפונה, עברנו, לפני נפאח פנינו מזרחה. ויש שם שני תלים, אחד קוראים לו תל שיפון זה הדרומי והיוסיפון זה הצפוני. עלינו בין שני התלים האלה וממולנו בטווח 3-4 קילומטר היו הרכסים האלה שממזרח לכביש קוניטרה-אלעל. יש שמה רכס, מאחורי הרכס הזה יושב מוצב 110 ו-109 בקצה הרכס בצפון. ועל הרכס, הרכס מיוער ויפה, על הרכס עמדו עוד הרבה טנקים שלהם. ניהלנו קרב בטווח רחוק של בערך שלושה וחצי קילומטר ובשלב הזה בא לפחות לגביי ההסתערות הכי גדולה שהייתה במלחמה הזאת. הסתערות לתקיפה. אנחנו בין שני התלים האלה התארגנו, השאירו שני טנקים ברתק, היו חמישה טנקים מהגדוד, שני טנקים אריאלי מתוכם נשארנו לנו ושלושה טנקים ביניהם הטנק שלי היו אמורים להסתער מהנקודה שעמדנו על הרכס תוך ירי, שממולנו, וזה בוצע, בצורה יפה מאוד. כנראה שהם חסלו או שלא היו פעילים בכל אופן. לא נפגע שם שום דבר, אנחנו הגענו עד לרכס, עד לכביש קוניטרה. דרומית לקוניטרה, מול עין זיון. קצת דרומית לעין זיון. אנחנו נפרשנו במשטח שנמצא דרומית לעין זיון. בין 109-110. התקרבו מאוד לכביש שעולה ל-110. זה באמת היה השלב הבא שעלינו ב-110 וכאן בא הסיפור שאנחנו לא ידענו שהמוצב הזה לא

נפל. פתאום עולים לרכס ורואים דגל ישראל. היו שם ממש חיילים למופת, כובעי פלדה, חגורים, בתעלות, אוחזים במקלעים כמובן. כשאנחנו עלינו הם התחילו לקפץ ולרקוד שם ואז טנק אחד עלה לשערי המוצב והיתר נשאר פרושים בדרך המערכת. ושני חבר'ה רצו מהמוצב להודיע לנו שיש הרבה מאוד חיילים סורים מפוזרים בשטח מאלה שנטשו את הטנקים ואת הנגמשים שלהם. במקרה כזה אין חוכמות, אפילו שאתה לא רואה אתה מוריד להם את הראש כי יכולים להיות כל מיני אר-פי ג'י, בזוקות וכל מיני עניינים מאוד מסוכנים. אז עמדנו שם וכל אחד תפס לו גזרה ומקלע. הורדנו שם שלושה-ארבעה ארגזי פעולה על שטח.

מיכאל בן דרור: מה היה מצב הנפגעים במוצב?

יהודה קידר: אני אגיד לך שלא יצרנו מגע ישיר עם המוצב. ולא יודע. אבל אני לא חושב שהיו נפגעים. בכל אופן המוצב הזה היה נראה שלם לחלוטין. מה שכן היה דרך, זה מוצב שהוא נמצא במקום נוח מאוד. הוא בנוי על גבעה כזאת עם שוליים, שיפולים מאוד חזקים, גדרות על כל השיפועים האלה והדרך שעולה אל המוצב עמד נגמש אחד דפוק ושורה של חיילים סורים ככה זרועים לאורך הדרך. ואז באותה הזדמנות מפקד המוצב שאחר כך פגשתי אותו בתל שמס, איזה חודש וחצי יותר מאוחר, מוטי פדר, הוא לקח לנו את התדר שלנו ואחר כך נוצרה התקשרות בינו, איזה שעה יותר מאוחר. פתאום עלה הקשר. הוא קרא לנו, טנק, כאן מוצב, ובהתחלה לא הבינו מה קורה, אז עד שתפשו את זה התנהלה שיחה אתם וניסינו לסחוט ממנו אינפורמציה. הוא לא כל כך שש לתת אותה. לגבי מצב המוצבים שלנו. הוא הפסיק את השיחה בתירוץ האמתי כמובן, שסורי נוסף מנסה לעבור אליו למוצב. הוא המשיך ללחוץ על המד ושמענו את הטרטור של המקלע. ואחד שם צועק דפוק אותו, דפוק אותו. יפה מאוד. וזה ראינו את הדבר הזה פיזית כשהיינו מול המוצב. זה שסיפרתי קודם שהתרומם חייל סורי והרים ידיים וקצרו אותו. אנחנו המשכנו דרומה, הגענו עד תל עקשה, זה שני ק"מ דרומית ל-110, שם נעצרנו, חטפנו שם לא מעט הפגזה. כל הרכס הזה היה מטווח והם כל הזמן ירו עליו. שמה תפשונו עמדות בין השיחים וצפינו מזרחה לראות יציאות של ארטילריה ודברים כאלה.

כאן בא בזיון, אחד משני ביזיונות שאני לא יודע, לגבי השני אני יודע שמשה בריל אשם. בקיצור בחור, לוחם שריון מעולה, אין ספק, אבל לגבי דברים אחרים, טוב אני לא מכיר אתו כל כך אז לא צריך להוציא דיבה. אבל היה שם בזיון אחד שאסור שיקרה לבחור שיש לו דרגה של תת-אלוף. הביזיון הראשון הוא לא שלו אולי אלא של הפיקוד או של האוגדה. הוחלט בסביבות 12 בצהרים שהקו נקי. זה היה יום רביעי. עד הקו הסגול הגענו וצריך לנצל הצלחה ולפרוץ פנימה. ואז הייתה תכנית לעלות פנימה מהרכס לרדת למטה לעמק, לעבור את הסכר. מי שהיה שם מכיר אותו ולפנות צפון מזרחה לאום-בוטנה. הכביש היה בידינו אבל הקטע הזה שאז חשבו לעבור אותו לא היה בידינו. ואז מכל הצדדים פתאום התחילו להופיע טנקים ושרמנים, מאיפה אני לא יודע. הופיעה עוד חטיבה ועוד חטיבה. חטיבה 4 פתאום הופיעה מאי-שם ואני באמת לא יודע מאיפה. פתאום טנקים ונגמשים וזלדות, הגדוד של אלדד הופיע שם גם ואז העלו את כולם על הרכס הזה על דרך המערכת שעל יד מוצב 110. צפיפות נוראית, טנקים מתברברים אחד ליד השני ממש, קנה בתוך זנב. והתחילה לרדת ארטילריה משהו מזעזע ממש. הם דפקו שם כל מה שיש להם ואנחנו עומדים כמו ברווזים, לא זזים ימינה ושמאלה. ככה זה היה שעה וחצי, עד ארבע וחצי אחה"צ.

אריאלי לקח יוזמה, תפס אותנו, אנחנו בינתיים ירדנו למטה, עלינו עוד פעם, וחזרנו עוד פעם דרומה לתל עקשה. משך אותנו שני ק"מ דרומה, קבע עובדה. והיתר עמדו שמה ומי שנפגע נפגע. הרבה נפגעים לא היו, לא יודע למה, זה היה מזל אולי. האמת שהם ירו קצת יותר מידי גבוה, הם לא ירו על הדרך ממש אלא על הרכס קצת מעל הדרך. היה מאוד לא נעים ואחר כך מסתבר שהיה וויכוח בין האוגדה לפיקוד אם להתקיף או לא. אבל את הוויכוח הזה יכלו לעשות כשהאוגדה עוד למטה ולא גלויה על הרכס מראה את הכוונה מה היא הולכת לעשות. מי רצה מה אני לא יודע עד היום בכל אופן העסק בוטל ובארבע וחצי הורידו את כולם חזרה למטה תוך כדי אבדות, בין אחרים טנק שרמן אחד שהתהפך בסיבוב שמה ונהרגו אחד או שניים. זה אגב קרה לנו גם ביום הראשון. יש שם גשר אירי כזה בכביש יהודייה שכיום מי שעובר שם יכול לראות ארבעה עמודים. יש שם עמודים משני צדי הגשר, שחורים-לבנים, מתוכם ארבעה אפורים. אז האפורים האלה חדשים כי טנק שם התהפך מהגשר ומפקד הטנק נהרג. אגב לגבי השיירה שסיפרתי שבילילה הראשון דפקו אותה היא גם מונחת שם, או חלקים ממנה. אני עברתי שם לפני שבועיים.

שלמה קגל: ב-110 יש המון טנקים פזורים וגם נגמשים סורים. זה היה לפני הפעולה הזאת או אחרי הפעולה הזאת? ממש בכניסה ל-110.

יהודה קידר: זה היה כנראה לפני. שני נגמשים. טנקים לא. טנקים לא. זה היה לפני, זה מהמוצב דפקו. אגב במוצב 107 למשל, ישב בחור עם בזוקה שהוריד חמישה טנקים סורים ולא חדרו למוצב הזה. בחור מגולני ברדקיסט גדול אבל כנראה את העבודה שלו עם בזוקה הוא יודע. אם כן, בערב ירדנו, וכאן בא הביזיון של משה בריל. הוא הכניס את כל האוגדה הזאת בארבע וחצי אחר הצהריים לחניון, בצומת, שזה כבר דבר אסור כי צומת זה דבר שנוח לזהות שהוא מטווח ועוד הודיע בקשר איפה זה. אז כולם נכנסו לחניון ועשו חניון כמו ליום העצמאות, שירדו וכיוונו, והזיזו כאן ולא מצא חן בעיניו אז עוד קצת הזיזו. יפה. והטנקים מסביב בהיקף, בין כל שני טנקים זלדה אחת ובאמצע הזחל"מים בשורה. בשמונה בערב מטח קטיושות יורד לתוך החניון הזה. זלדה שעמדה ממש לפני הטנק שלי חטפה פגיעה ישירה דרך המדף. זלדה מלאת חומרי חבלה. התפוצצה, שמונה אנשים נהרגו. ארבעה במקום וארבעה ברחו בווערים מתוך הזלדה. ממש לפני האף שלי התגלגלו על הארץ עד שנשכבו. המזל הגדול שלנו היה שלמעשה רק שני פגזים נפלו בתוך החניון והיתר ירדו קצת דרומה מאתנו. גם הזלדה הזאת עד היום שוכבת שם. השלד שלה. הייתה בריחה כללית. אני הייתי בטוח שאנחנו חטפנו את הפגיעה, והאמת שזה היה קרוב מאוד, הקנה היה שחור כולו מהאש. כל אחד התפזר וברח והתארגן מחדש איזה קילומטר וחצי צפונה משם. וזה רק מראה מה ערכו של קשר, ולא לדבר יותר מידי בקשר. עובדה נוספת מצערת שהייתה בעוכרנו שהם ידעו את הקודים, הסורים. זאת אומרת שאם דיברו על איזה מקום הסורים מיד ידעו איפה זה. הם תפשו את זה בחרמון ובהרבה מקומות אחרים. בערב העבירו אותי, מסיבות שונות, מהגדוד שהייתי בו לגדוד של אלדד. הגדוד של אלדד זה גדוד סיוור. זה גדוד גדול מאוד והוא מורכב משלוש פלוגות, נאמר, טנקים, זלדות וזחל"מים. ואני הועברתי ל- קצין ארטילריה לטנקים של הגדוד הזה. למחרת, יום חמישי, היה יום הפריצה.

גדעון שלח: נעצור רגע אחד, נלך דרומה. התחלתם להריח את הצליחה.

דני רינגל: כמו שאמרתי התחלנו לנוע, בתקופה הזאת אנחנו כבר מול האגם המר הגדול. כאשר באזור הזה התחילו כבר להתקרב לצליחה. שם יצא לנו יום אחד להשתתף בקרב שכנראה ניסו לבצע את הצליחה או שכבר ביצעו את הצליחה והמצרים, הארמיה השלישית התחילה להתקדם. בהתחלה לא ידענו נגד מה אנחנו נלחמים. לא ידענו מה זה ארמיה, לא ידענו משום דבר. יותר מאוחר התחיל להסתבך עוד יותר המצב, כזה שבצפון יש את הארמיה השנייה ובדרום את הארמיה השלישית. ואז גם התחלנו להשתמש במונחים האלה. היה יום אחד שעלינו לעמדות מול האגם המר הגדול והארמיה השלישית התחילו לנוע לכיוון צפון לנסות לנטרל את הכוחות שלנו שניסו לעבור. אנחנו עלינו שם לעמדות מהגב שלהם. באנו מהכיוון המסומן כאן, הכביש האדום הזה. הם נסעו ממש על האגף, יותר למעלה בערך בסביבה הזאת אנחנו באנו מאיפה שכתוב ג'ידי והם נסעו על האגף חשופים לגמרי וזה היה יום שמשום מה לא הייתה להם ארטילריה. בשבילנו בלי ארטילריה זה היה כמו לשחק כדורגל בלי שופט. אין מי שיפריע. בקרב שריון רגיל נגדם הם ממש לא הצליחו להגיע להתבטאות. אנחנו עלינו לעמדות והם עלו למטווח כמו בג'וליס. יש מטווח כזה לאימון על ירי בתנועה. הם נסעו, אנחנו עלינו לעמדות וירינו, אמנם על טווח די גדול, שלושה קילומטר, אבל ירינו בהם וזה היה ממש, אם אפשר לקרוא למלחמה דבר נחמד אז זה היה היום הנחמד של המלחמה שלנו. כי באמת עד אז סבלנו אבדות ושם עמדנו ואף אחד לא נפגע, בלי להתרגש והם ירו עלינו מעט מאוד. וביום הזה באמת זה היה יום שהשמידו להם 200 טנקים מתוך השבעה טנקים שלנו הצלחנו לפגוע ב-25. ממש מדורות נדלקו, זה היה יפה מאוד. זה היה היום הזה, ירדנו לאחור ובאותו ערב היו צריכים לתת לנו את התדריכים לקראת הצליחה. זאת אומרת אז בפעם הראשונה שלפו מפה שהראתה את הצד השני של התעלה ובאופן כללי היה רעיון שאוגדה של אריק שרון צולחת וסוגרת את כל האזור לכיוון איסמעיליה והאוגדה שלנו צולחת אחריה ופנייה לכיוון מערב-דרום. לכיוון דרום יותר. ביום הזה היה היום היחיד שממש נתנו קבוצת פקודות מאורגנת ומסודרת, הגדוד שלנו היה אמור לנוע ראשון בחטיבה, או מה שנשאר מהגדוד והיה סדר חטיבות באוגדה. ז"א כל אחד ידע את מקומו איפה נוסע חרמש, זו הייתה פעם ראשונה שנתנו בצורה מסודרת מה שהולך לקרות. באותו לילה התחלנו לנוע לכיוון צפון כאשר היינו אמורים כבר לצלוח ב-11 בלילה. אנחנו הגענו ממש עם בוקר לאזור שראינו את האגם המר הגדול, את הקצה שלו. כלומר ראינו בבירור איפה האגם מתחיל ואיפה נגמר וידענו שבערך בסביבה הזאת אנחנו צריכים לצלוח. אבל באותו יום לא התבצעה הצליחה, כנראה

שמהסיבה שפשוט לא הצליחו להעביר את הכוחות שמה. הביעו התנגדות עזה מידי. גם כל הסיפורים.

גדעון שלח: לא ראית מזה שום דבר? זה אזור די שטוח בסך הכול.

דני רינגל: עלינו שם לעמדות על הגזרה בשטח הגבוה, יש מורד גדול מאוד ואנחנו נשארו למעלה על העמדות. לא הייתה הוראה להתקדם. אנחנו פשוט עמדנו שם למעלה וראינו חזיון. לא ידענו באיזה מצב נמצאת הצליחה. ראינו שם פעילויות, בעיקר ארטילריה. ומטוסים. בשלב הזה הגיעו מטוסים שלנו בכמויות הרבה יותר גדולות. הנחנו שזה על המוצבים שלהם כי ראינו חלק מהמוצבים שלנו שהיו באזור הזה. ככה לא ידענו בדיוק מה בידינו ומה עלה בגורל המוצבים רק הנחנו שכל זה תפוס בידם. ובאותו יום כמו שאמרתי לא צלחנו את התעלה. עכשיו, כשהגענו לאזור הזה שם התחלתי לראות בעצם את העוצמה של צה"ל. כל מקום ראיתי הפלוגה שלנו נמצאת כל הזמן לבד, שבעה טנקים, עשרים טנקים זה המקסימום. כשהגענו לאזור הזה ראינו כמויות של, לא אגזים, 100. 200. 300 טנקים מרוכזים פחות או יותר בגזרה מצומצמת. גדודים ופלוגות, בזמן תנועה שנסענו שם אני אומר לתותחן אתה רוצה לראות עכשיו איך צה"ל נראה? נתתי לו לצאת קצת החוצה, שיסתכל ויראה. תנשום, תראה שאנחנו לא נלחמים לבד במלחמה הזאת. ממש הייתה הרגשה שאנחנו בודדים ושום דבר לא זז פה ועכשיו הרמתי את הראש וזה היה מראה מאוד נחמד. אמת, זו הייתה הרגשה שלי, היו זמנים שעברנו מגזרה לגזרה או היו לנו כמה פעמים שעברנו גזרות אז ראינו כוחות רציניים עומדים בחניונים או לצדי הכביש, כמויות של כלים. וכל פעם שהיינו נכנסים לאיזה קרב זה היה נראה כאילו אנחנו עומדים לבד. ממש הרגשה מאוד לא נעימה למרות שידענו שאיפשרו צריכים להימצא עוד כוחות שלנו. אבל לא ראינו אותם רוב הזמן. לא ראינו מסות גדולות של טנקים שנלחמים בבת אחת. באותו ערב כמוכן לא צלחנו את התעלה, נסענו לא זוכר בדיוק, לכיוון דרום, התמקמנו בחניון לילה. למחרת בלילה שוב נתנה הוראה שב-11 אריק שרון צריך לצלוח ואנחנו גם צריכים להשלים, לעבור את התעלה. כנראה שהוא כבר צלח לפנינו, או לפחות יחידות קטנות שלו, בכל אופן כשהגענו, אני זוכר שנסענו כל הלילה ואז נוצר מצב שהיה לנו המון שעות שלא ישנו בכלל אז אני אמרתי, התותחן אצלי בצוות היה גם מט"ק במקורו. ואמרתי לו מחר בבוקר כנראה נעבור לצד השני של התעלה. שמה תהיה התכתשות רצינית. תהיה אתה עכשיו בתור מפקד, אני אנסה לישון קצת בתור תותחן וברגע שנגיע לשם אני אחליף אותך.

זאת הייתה תנועה מנהלתית יותר, נסענו בשדרה, התנהלנו כל הזמן. היה לילה, ירדנו לכיוון האגם המר לאזור של הצליחה, שמה היה די שקט באותו שלב. אני זוכר שהתחלנו לנוע כבר ב-11-10 בלילה. בערך ב-4 התחיל אור ראשון. הייתי ראשון הצצתי ראיתי שאנחנו כבר ליד הסוללות של התעלה אמרתי לו תיכנס אתה פנימה. הוא נולד במצרים הבחור הזה, הוא אמר, אני רוצה לראות שעוברים את התעלה. אמרתי פה לו אין חוכמות, כנס פנימה, הוא נכנס בלית ברירה ואז באמת הגענו לתעלה, לגשר שמה, שקט ממש לגמרי, לא ארטילריה לא שום דבר. עברנו לצד השני, לא האמנתי בהתחלה שאנחנו עוברים למצרים. הגענו לצד השני התחיל להיות קצת ירק, תרנגולות, עזים, ברווזים, התחיל להיות חי. אחרי 10 ימים שהיינו כל הזמן רק מדבר לבן בעיניים התחיל להיות הרבה יותר נחמד שמה. עצרנו, יש שם את שדה התעופה אז פחות או יותר באזור הגשר לבדוק את הכלים קצת. כי אם זכור היה לנו יום אחד לפני הצליחה, נסענו כל הלילה כך שלא היה זמן לעשות תיקונים בטנקים, למתוח זחלים וכל מיני דברים כאלה שהכרחיים לפעילות הטנק השוטפת.

עצרנו שם קצת, ולא מספיקים לגמור את כל הסיפורים והתחילה שמה ארטילריה לרדת. פגזים מכל הסוגים. מיד קפצנו פנימה וגם באותו שלב המשכנו להתקדם לכיוון מערב. המשכנו להתקדם, זה אזור של בתים, אזור בלתי מוגדר כזה. זאת אומרת מוגדר מאוד אבל לגבי לחימה של שריון זה לא, שמה יכולים להפגיע אותך מכל מקום. ובאמת הגענו לאזור של בתים וסוללות גבוהות, זה היה כנראה מחנה צבאי ופתאום דווקא מכיוון מזרח התחילו לירות עלינו. בהתחלה לא ידענו מה קורה שם בדיוק, תפשונו עמדות בין הסוללות האלה וחיפשנו מי ירה עלינו פחות או יותר. בעיה חשובה זה גם לאתר מי יורה עליך. יכול מישהו לירות והוא מסתתר טוב, אתה לא תראה אותו. הוצאנו קצת את הראש מבין הסוללות וראינו שירותים עלינו כמה טנקים שם. ירינו עליהם, הצלחנו להדליק להם שני טנקים והשאר נעלמו מעל הסוללות וברחו. לא יודע לאן.

זהו, בשלב הזה כנראה התקדמנו באותו מחנה צבאי בין הסוללות, התקדמנו כ-200 מטרים ואז המ"פ שלי קורא לי, הוא רוצה שאני אעצור ואגש אליו, עם הטנק. ניגשתי אליו עם הטנק, הוא עולה לי

על הטנק ואומר לי, תעלה על הטנק ההוא שם, ומצביע על טנק שעמד איזה 10-5 מטרים ממני. אני לא הבנתי מה הוא בדיוק רוצה ממני, בכל אופן שם היה באמצע קרב פחות או יותר אז לא היה זמן לשאול שאלות מה אתה רוצה בדיוק. לקחתי אתי את ההוא שהיה אצלי תותחן. בד"כ, אם אסביר לכם, תותחן-מפקד זה מאוד חשוב לגבי יחסי עבודה בצוות. ברגע שיש תותחן טוב שמזהה מטרות ואתה מגיע אתו להבנה, אתה אומר לו, אתה רואה שם? והוא אומר לך כן, זה הרבה מאוד. זה חוסך לך עבודה, תראה כאן, תזהה פה מימין לעץ ומשמאל לעץ. בקיצור, תותחן זה נשק אישי של מפקד. זאת אומרת שעברתי לטנק ההוא ולקחתי את התותחן אתי ואז עליתי על הטנק. לא חשבתי בהתחלה ששמה יכול להיות משהו מיוחד. לא הבנתי למעשה למה אני עולה לשם. כשעליתי על הכיפה של המפקד הסתכלתי פנימה ראיתי שזה טנק שקיבל פגיעה לפני כן מאיזה נ"ט, ממש בצריח והמפקד שבו נהרג. עכשיו, הנהג בכלל לא היה בטנק, הוא הלך שם בצד לאיזה מקום. הלך לדבר עם טנק אחר שעמד ליד זה. ונשאר הטנק-קשר, שאלתי אותו מה קרה אז הוא רק אמר שהמפקד נהרג בצריח מפגיעה. נכנסתי פנימה, רציתי לראות קצת מה העניינים. מדליק את הקשר, שום דבר לא עובד. הבעיה להכניס את אנשי הצוות שם שהיו די מבולבלים. להכניס אותם לסדר. הצעתי לנהג שיכנס לתא שלו והתחלתי לשחק בכפתורים. להגיד לכם, טנק בלי קשר זה דבר שאי אפשר להסביר. אתה נוסע כאילו בתוך ים, לא רואים. בלי שהמפקד אומר לך מה לעשות ואתה יכול להגיד לגוררים שלך במחלקה מה לעשות, אם צריך להסביר בדגלים זה מאוד מעכב. קשר זה דבר יוצא מן הכלל חשוב, לכן ניסיתי להתגבר על הבעיה איכשהו והתחיל לעבוד הקשר. יצרתי קשר עם המפקד, ז"א עם המ"פ והמשכנו להתקדם באזור הזה.

המשכנו להתקדם, כנראה הגדוד שעלה לפנינו עלה שם על מוצב חי"ר והיו פגיעות בטנקים שלנו. ז"א טנק אחד עמד בלי לזוז בכלל, הבנתי שהוא פגוע, לא ראיתי שם אנשים ושום דבר, וזלדה אחת, החרמש של הגדוד התחילו לעלות על היעד כדי לטהר אותו. אז לפני שהם הספיקו לפרוץ עם הזלדות כבר פגעו בכמה אנשים שם. עם הטנק שלי עמדתי אולי 100 מטרים אחריהם אז ראיתי שגוררים נפגעים משם, והעסק לא הולך כל כך. בכל אופן הגדוד שלנו קיבל הוראה, היה שם ריכוז כזה, היה רגע שעצרו את כולנו, עשרה טנקים עמדו במקום אחד ולא ידעו מה לעשות. כולם עמדו באותו מקום. בכל אופן הגיע הוראה בסוף שהגדוד שלנו ימשיך לנוע ואנחנו עזבנו את המוצב הזה והמשכנו לנוע לכיוון צפון, בהתחלה. או לכיוון מערב יותר נכון, המשכנו לנוע מערבה.

גדעון שלח: נסעתם בדרכי עפר, על כביש? סתם דרסתם בתיים? בשטחים חקלאיים יש המון תעלות.

דני רינגל: זה היה מין מחנה צבאי עם המון סוללות, נסענו בין הסוללות, הייתה דרך מאורגנת שם, פחות או יותר, נסענו על הדרך הזאת, והגענו לאיזה מקום, שוב, באיזה שלב עצרנו. יכול להיות שזה היה מתוכנן. עצרנו באיזה מקום, כל החטיבה התארגנה ושם נשארנו בלילה.

בבוקר למחרת יצאנו מאותו מקום, המשכנו להתקדם לכיוון מערב ודרום. כאשר שאר הימים בצד השני היו פחות או יותר חזרה על מה שהיה בצד הזה. היינו באזור החיץ, יש שם אזור יותר שטוח והרבה יותר מדבר, התקדמנו לכיוון דרום.

שלמה קוגלי: זה במקביל לאגם המר?

דני רינגל: פחות או יותר מקביל לאגם המר, כאשר היו לנו עוד כמה התכתשויות באזור של ג'בל ג'ניפה.

גדעון שלח: תיתן את הקטע של הפריצה למובלעת.

מישהו: זה בסיסי טילים כן?

גדעון שלח: יהודה?

יהודה: באיזו שעה אתה רוצה לגמור?

גדעון שלח: מתי שנגמר. אנחנו לא נתכנס עוד פעם בשביל לשמוע.

יהודה קידר: טוב, בשלב הזה של הלילה בין יום רביעי ליום חמישי עברתי כאמור לגדוד השני, טוקיו, ובמקרה הזה, כמו אצל דני זה היה טנק שמישהו נפגע בו. זה לא סיפרתי כל כך אבל אוכלים גם את זה. כאן נכנסתי בתור טנק-קשר. היינו בהמתנה ביום חמישי עד בערך 11.00 ואז באה קבוצת

פקודות. הראשונה אמרה כך, סוריה היא מדינה שבורה והרוסה, אין לה דלק, אין לה חשמל, הערים שלה מופצצות, הממשלה עומדת ליפול, הצבא שלה מובס.

מי נתן את הפקודה?

יהודה קידר: את הפקודה נתן המג"ד חנני. אנחנו נפרוץ פנימה, הוא לא ציין יעד. אין התנגדות רצינית בדרך. תיזהרו ממיקוש, לא לרדת מהכביש, יכול להיות גם מיקוש חפוז, שהם הניחו ככה. קדימה, עולים. עד כמה הצבא מובס מעיד שמתוך 40 טנקים שהשתתפו בפריצה הזאת נפגעו 24. בפריצה שתסתיים בחאן ארנבה. אבל אם נקדים נאמר פריצה של חטיבה מסוימת (מראה מפה) מאזור בוקעתה ואם נאמר שחאן ארנבה זה יותר רחוק קצת אז כוח אחד היה צריך לבוא מכאן, כוח שני, זה החבר'ה של יגאל היו צריכים לעמוד כאן באזור הזה והכוח שלנו היה צריך לפרוץ בציר שאז קראו לו ציר אמריקה. האמת שלא אמרו לנו כוונה. אבל מסתבר שהייתה כוונה לתפוס את הצומת של חאן ארנבה, שיווד דרומה וצפונה. זה היה צריך להיות מתואם כך שחטיבה של יאנוש הייתה צריכה לרדת מכאן בו בזמן שאנחנו פורצים מפה. התיאום הזה לא בוצע כמו שצריך. הסיוע הארטילרי הכבד שהונחת למעשה על הכביש ועל המוצבים ועל חאן ארנבה הקדים את ההתקפה בשעה וחצי-שתיים. חזרו עליו עוד פעם וגם זה לא היה מתאים להסתערות. כך שאנחנו הסתערנו לאורך הכביש כשההתקפה הזאת לא בוצעה. או בוצעה בחלקה, אבל לא הגיעה עד הנה. הגיעה רק עד שלב מסוים, עד ג'ובאתה בערך. הפריצה פה נעשתה כמעט ללא חיפוי, התברר שהסורים שיושבים במוצבים שם הם פעילים מאוד. קודם כל הכביש היה מכוסה בארטילריה כך שהצטרקנו לסגור מדפים ולהסתער עם מדפים סגורים. ארטילריה מאוד כבדה. למעשה זה התחיל מקוניטרה, מכביש שעולה צפונה, צומת אחמדייה ואחר כך עולה ל-107.

אנחנו חטפנו פגז מיד אחרי מוצב 107. הוא לא עשה נזק רב, אלא חתך את המדף של הנהג מקדימה והמשכנו. כק"מ לפני חאן ארנבה יש מוצב שחוצה את הכביש ועוד אחד שנמצא אנכית לכביש. מין מוצב די נמוך, חומת סלעים נאמר. אבל הוא מספיק גבוה על מנת שישלוט על הכביש ובאותו מקום נפגעו בערך 10 טנקים. חלק מהם נכנסו לשדה מוקשים משמאל לכביש. לדעתי מפקד הטנק שלי טעה בשיקול שלו ובמקום לפרוץ הלאה במקרה כזה ולהסתער מה שיהיה יהיה הוא ירד מהכביש ימינה ונעצר לראות מה קורה. ואז חטפנו מהצד פגיעה לא מי יודע רצינית אבל מספיקה. זה היה נ"ט כנראה וזה הספיק על מנת להדליק את הטנק מבפנים. כולם קפצו החוצה, זה היה בערך 200 מטרים מהמוצב והשטח היה מכוסה באש מקלעים. התותחן נקצר במקום ונהרג. והיתר הצלחנו להגיע עד לכביש.

היינו בערך 30 מטרים מהכביש, הגענו לכביש ושמה נשכבנו תחת הפגזה. בשלב זה התחילו לחזור טנקים חזרה. נאמר שזו הייתה בריחה או נסיגה או סיבות אחרות הכול נכון. חלק מהטנקים היו לא תקינים מבחינה טכנית או מבחינה אנושית נאמר, אבל אין ספק שהייתה גם בריחה של טנקים מאותו מקום. אחר כך הסתבר שבשלב זה החטיבה של יגאל הייתה צריכה לפרוץ אחרינו והוחלט כבר לבטל את הפריצה שלהם ולתת הוראה לכל הטנקים לסגת חזרה. אלא שהתברר ששני טנקים הגיעו בחאן ארנבה לצומת המרובעת ותפשו אותה. הם לא ידעו לאן להמשיך אז הם נעצרו שם. על סמך הדיווח שלהם הוחלט שבזה תפשו את הצומת, שני טנקים הגיעו, ולהכניס את החטיבה הנוספת. כך שההתקפה הצליחה למרות שהמחיר יקר. אני עצמי התפנית, לידי עמד טנק שרוף, יצא משם בחור אחד שרוף כולו, ירד מתנווד מהטנק, נפל לתוך בור שהיה סמוך מאוד לטנק, איזה שני מטרים. באותו רגע הגיע טנק חזרה, עצרתי אותו, העמסנו את הבחור הזה שאיבד יד ועין והשכבנו אותו מאחור על המנוע. אני נשכבתי לידו. יצאנו חזרה לקוניטרה. הבאנו את הבחור לתאג"ד, הטנק עצמו, זה שאני יצאתי אותו, המפקד שלו, אחד המ"פ של הגדוד, יניב, טען שאין לו צידוד חשמלי. בכל מקרה קיים צידוד חרום אבל האמת היא שהתותחן שלו היה היסטרי לגמרי, בכה, במצב כזה אי-אפשר לפעול עם הטנק אז הוא החליט לפנות אותו בתירוץ שהטנק לא תקין. הוא נסע עם הטנק הזה עד נפאח חזרה. בהזדמנות הזאת הצלחתי להתקשר הביתה. נכנסנו שם למרכזייה וכנראה נבהלו איך שאנחנו נראים אז נתנו לנו טלפון ככה, כולם זזו הצידה. היה לי זקן של חמישה ימים ועוד הפיח מהמנוע ששכבתי שמה, הייתי שחור. אחד שאל אותי מה אתה שחור כל כך? ענית לו שיש מזל שאין לי שערות לבנות. השארנו שם את התותחן וחזרנו לקוניטרה, הגענו בערב לקוניטרה ושמה התאספו איזה 15 טנקים מאלה שחזרו מהפריצה. עברה החוליה הטכנית בדקה ומצאה איזה 7 טנקים תקינים. ציוותו מחדש את האנשים, נכנסתי חזרה לטנק וחזרנו חזרה.

שלמה קגל: עם אותו מפקד?

יהודה קידר: עם אותו מ"פ, כן. חזרנו חזרה, הגענו כמעט לאותו מקום שנפגענו, קצת הלאה, סמוך לחאן ארנבה, ושמה הצתוונתנו חזרה. אחר כך התברר שמה-20 טנקים של טוקיו, הגדוד שהייתי, נשאר 4 טנקים בלבד.

גדעון שלח: בהמשך של הפריצה שאתם נפגעתם?

יהודה קידר: כן. זה עזרא ציפורי, אני לא ידעתי את זה אז, נשאר 4 טנקים ולמעשה פירקו את הטנקים של הגדוד הזה ואת יניב, את הטנק שלי ציפרו לגדוד של אריאלי חזרה. אני שוב הייתי חמישי בטנק, זה לגמרי לא מוצלח, בעיקר מסיבות קשר, שאין לך שליטה בקשר. קיבלתי דיווח בקשר שלאריאלי יש קצין ארטילריה אז ירדתי מהטנק ומעבר לכביש עמד זחל"ם של מפקדת הסיוע של מוישה בריל. הצטרפתי אליהם. למעשה את המשך הלחימה עד הפסקת האש עשיתי עם הזחל"ם הזה עם החפ"ק של סגן מפקד האוגדה שזה היה מורכב משני זחל"מים ונגמ"ש או זלדה של אבטחה. ואז – לא כדאי לפרט כי החבר'ה ישברו, אני אומר לך.

הסתובבנו באזור המרכזי של המובלעת ואם אני אמרתי קודם על מוישה בריל דברים לא טובים אז אני מוכרח להגיד שהוא עצר שתי התקפות נגד: אחת של העירקים ואחת של הירדנים, בצורה מושלמת ממש. היו לו 4 חטיבות, חטיבה במירכאות, כי חטיבה מונה כ-100 טנקים לפי תקן, קצת יותר, אז זה היה 20-30 טנקים בחטיבה, אולי. במקרה הטוב. אז הוא יצר מין ח ע"י תימרון, רק על גבי מפה, הוא לא ראה את השטח פיזית אלא מתוך מפה. הוא קרא את הקרב, הוא לא היה במקום שולט והיה לילה. הוא הזיז 4 חטיבות כך שהן יצרו ח. העירקים נכנסו פנימה עם אור ראשון, פתחו באש ושישים טנקים בוערים תוך חצי שעה.

אותו תרגיל חזר קצת מזרחה יותר עם הירדנים. תוצאות קצת פחות טובות אבל גם-כן יפות מאוד. אם כן אין ספק שהוא איש שריון מעולה מאוד.

שלמה קגל: שם היו המון נ"ט, על הרכס הזה.

יהודה קידר: נכון, היו. אני חושב שעד היום הם על הכביש.

גדעון שלח: טוב, אנחנו נבקש מדני שיגיע בדקה ה-90.

דני רינגל: טוב אני מתאר לעצמי שמה שאספר זה איך נפגעתו כבר. נעזוב מה שהיה עד אז.

בבוקר האחרון של המלחמה, כלומר 24.10.1973, כאשר בשבילנו המלחמה לא נפסקה ב-22 לחודש. אמנם אמרו לא לירות אבל המלחמה לא נגמרה אז.

גדעון שלח: עוד שאלה קטנה, הייתה לפני זה מין פעילות התאבדות של חיל האוויר המצרי. ראיתם מזה משהו?

דני רינגל: היה עניין כזה שכל יום, כמעט כל יום בארבע אחה"צ הם היו מגיעים מכיוון מערב, זאת אומרת ניסו לנצל את העובדה שהשמש בעיניים שלנו וראינו קרבות אוויר די רציניים. ז"א 8 מטוסים בשמיניות וכל מיני. ראינו גם פעמים שמפילים להם מטוסים, אני לא יודע אם אפשר לקרוא לזה התאבדות. אבל יכול להיות שלא הכול היה באזור שלנו. היו מקומות אחרים גם. בכל אופן פעילות אווירית הייתה כמעט כל יום אחה"צ והרבה פחות בשאר שעות היום. פחות היינו רואים אותם.

טוב, הגענו ליום האחרון של הלחימה כאשר לילה לפני זה החטיבה שלנו נעה לכיוון העיר סואץ. כלומר נעצרנו 4-5 ק"מ מהעיר סואץ בלילה. בבוקר יצאנו מהמקום הזה והתחלנו לנוע דרך החיץ החקלאי לכיוון התעלה כאשר המטרה הייתה לטהר את הסוללות של התעלה משני הצדדים. אם תתארו את האזור אז יש שמה מלא תירסים בקיצור צמחיה שלא מאפשרת לך לראות, צפצפות וכל מיני כאלה, לא מאפשר לראות מהכביש כשנוסעים עליו, יותר מ-10 מטרים. מקסימום. בין האזור הזה לבין התעלה עצמה יש קטע של 100 מטרים שבאמצע עובר כביש, כך שאתה מוגבל בראות לכל הכיוונים. בשביל שריון זה הכי גרוע. בקיצור נענו לכיוון התעלה כאשר הטנק שלי, נעתי ראשון מהפלוגה שלנו. איך שאני מגיע, אני כבר ראיתי את הסוללות של התעלה, אני מניח 100-150 מטרים לפני ועמדתי לפנות, יש T, אז מלפנים אני מזהה הבזק ומשהו מגיע אלי לטנק ופוגע. מיד צודדתי

את התותחן לכיוון של הפגיעה והוא זיהה את זה למזלי במהירות מספקת, ירה לשם פגז ועם הבעיה הזאת נגמר. המשכנו להתקדם כאשר בשלב הזה היה לי קלצ'ניקוב למעלה על הצריח שהייתי מפעיל אותו, מכיוון ש..(בקטע)

דני רינגל: ברווח הזה הוא נתן פגז אחד לאורך הכביש שהרגשתי שהוא עובר לידי אני עמדתי ליד הכביש. הוא לא כיוון עלי כנראה, זה הסתבר לי רק יותר מאוחר. כמובן שאנחנו פתחנו עליו באש גם הטנק שלי וגם הטנק השני. הוא פגע בארץ למרות שהוא עמד ממני אולי 10 מטרים. אז הוא נסע לאחור ואני המשכתי לירות עליו. יריתי שישה פגזים ולשמחתי כעבור זמן התחילה לבעור שם להבה. 100-150. העניין בירי מטווח קרוב, למה לא פוגעים מכיוון שהפגזים כל כך מהירים שלא מספיקים לראות איפה פוגעים. כשירים יש נד אבק ועד שהוא מתפזר הפגז נעלם כבר. אם פגעת או לא פגעת, אם זה היה ארוך או קצר, עבר את הטנק או לא אי אפשר לראות בכלל. כנראה במקרה שלנו זה היה ארוך ולא פגענו בו. בכל אופן אחרי שישה-שבעה פגזים יצאה אש מהמקום הזה. נשמנו קצת לרווחה, בינתיים מחכים שתי דקות נגמרת האש ואין טנק. הוא כנראה נסע אחורה ומה שנדלק שם זה מכלי-הסולר הנתיקים שלו שברגע שהם נדלקו הוא זרק אותם והסתלק משם.

בכל אופן בשלב הזה לא המשכנו להתקדם, נשארנו במקום הזה, עלינו על הסוללה לתצפית על הבונקר לכיוון המשך תנועה. המגמה הייתה לא לפרוץ בכל מחיר ולהשיג הישגים אלא בעקבות הפגיעה של הטנק ההוא שפגע בטנק של המ"פ שלי, שעמד 200 מטרים מאחורי והוא פגע בטנק שלו. פגע במדפים של הנהג והנהג נהרג. המ"פ שלנו נכנס די ללחץ כבר, נוסף לכל מה שהיה לנו לפני זה. הוא היה מוכן לעשות הכול אבל לאט ולגרום למינימום אבדות. בשלב הזה רגלית עלינו על הסוללה וצפינו להמשך הדרך לראות מה מחכה לנו שם, שלא נכנס לאיזה מארב. ראינו שני טנקים עומדים במחפורת אז אני דיברתי עם המג"ד שעמד ליד. המג"ד זה מג"ד על שבעה טנקים, להזכיר לכם שוב, אפילו פחות, כבר כמה טנקים לא כשירים. אמרתי לו שאם אנחנו נצא, הוא אמר שאנחנו צריכים להתקדם, אז פשוט יפגעו בנו לפני שנסיק לירות פגז אחד מכיוון שהם מכוונים על המעבר. אז הוא, אחרי כמה הרהורים הוא החליט לשלוח לשם חוליה רגלית. הוא טען שבטנקים אין אף אחד אני אמרתי לו שלייתר בטחון תשלח חוליה רגלית ותבדוק מה קורה אתם. אם אין שם אף אחד. אז הם הלכו וחזרו ובאמת דיווחו ששני הטנקים האלה ריקים ואז הוא נתן לי הוראה עם המחלקה להתחיל לנוע קדימה על הציר. מהתצפית על הסוללה גילינו נ"ט שהיה מונח בצד המזרחי של התעלה. כלומר על הסוללה בצד המזרחי הם היו גלויים לגמרי. שאלתי את המג"ד למה לא יורים עליהם, הוא אמר אני לא רוצה לחמם פה את הסביבה. אז כשהתחלתי להתקדם אמרתי לפחות את הנ"ט מצד שמאל, אני נעתי דרומה אז זה היה מצד שמאל שלי, שיירו עליו, להוריד להם את הראש. הוא רק הספיק להגיד לי יהיה בסדר ואני התחלתי להתקדם. יצאנו מהבונקר הזה פחות או יותר, מהסוללה לא הספקנו להתקדם 10 מטרים ועוד לא הספקתי לחשוב לעצמי לאן לשים את התותח במקרה הזה. מצד ימין יש לנו את החיץ החקלאי שאנחנו לא רואים מי יכול לירות עלינו. מלפנים אני לא יודע בדיוק מה קורה למרות שהח"ר שלנו עשו שם סיור, ומשמאל הנ"ט. כלומר, יש לנו שלוש אפשרויות בבת אחת מאיפה להיפגע. זה לא כיוון אחד. אז איך שאני מכניס את הראש לראות ולצודד את התותח, בא לי לצודד ימינה או שמאלה, לא זוכר לאן חטפנו פגיעה מצד ימין, כלומר מהצד של המפקד. מהפגיעה הראשונה הכובע עף לי מהראש והתיישבתי ככה בכיסא. בשלב זה הנהג נעצר לרגע וכנראה הבין שנפגענו מכיוון שהוא לא שמע אותי בקשר, אני לא יודע מאיזו סיבה. הוא התחיל לנסוע לאחור, באותו רגע שהתחיל לנסוע לאחור הרגשתי שנפגענו עוד פגיעה. הוא התחיל לנסוע לאחור ולטפס בשיפוע על הסוללה שהייתה מאחורינו. היה לי חשש שאם הוא ימשיך לטפס שם אנחנו נתהפך נוסף לכל הצרות. אז התיישבתי בפנים וצעקתי לו, לא היה לי כובע על הראש. למרות שיש לנו מכשיר קשר חירום לא זכרתי באותו רגע לתפוס את המכשיר הזה, צעקתי לו ישר שיעצור. למזלנו הוא נתקע על הסוללה הזאת ולא הצליח לזוז לא קדימה ולא אחורה ונתקענו שם. אז היה לי קצת זמן לעשות בקורת נזקים למה שקורה מסביבי. הסתכלתי על עצמי, ראיתי שיש לי פצע פתוח ברגל, היה אדום אבל לא נזל מי יודע מה. הטנק-קשר גם נפגע וגם התותחן. עכשיו אני עליתי על הכיסא והצעקתי את אלה שהיו מאחורי, 50 מטרים בערך שיבואו אלינו. הם כנראה לא הבינו אותנו, בכל מקרה לא הייתה תגובה מצדם אז אני והטנק קשר יצאנו החוצה. סימנתי לו שיבוא אתי ויצאנו החוצה והלכנו לאחור. ז"א הוא הלך ואני קפצתי על רגל אחת פחות או יותר. כשהגעתי למג"ד הספקתי עוד להגיד לו, ז"א הוא ניסה להחזיק אותי אבל לא כל כך עזר לי. כנראה הסתכל על הפצע וראה שהמצב כזה אז הוא עזב אותי שם. נשארתי לשכב על החול. מה שהספקתי להגיד לו היה, אתה רואה, אמרתי לך מה שיהיה. משהו בסגנון הזה, כי הייתה לי הרגשה מאוד לא נעימה שזה מה שיקרה, כשאנחנו יוצאים.

ועוד אמרתי לו, תלך מהר להוציא את התותחן. כי באותו שלב שאני שכבתי על הארץ ראיתי שהנהג יצא מהתא שלו והגיע אלינו בריצה. זהו.

הם העלו אותנו על זחל"ם, מאחור והביאו אותנו אחרי זה לבית חולים.

גדעון שלח: טוב, אשמורת תיכונה. אפשר היה עוד לשאול הרבה, לא גמרו השאלות אבל נגמרו הכפיים. לא יודע אם תהיה עוד הזדמנות, אבל עד המלחמה הבאה זה יספיק. לילה טוב.